

BARIŞ MANÇO ÖRNEĞİNDEN HAREKETLE MÜZİĞİN AHLAK EĞİTİMİNDEKİ ÖNEMİ VE İŞLEVİ

Arş. Gör. Göktürk Erdoğan

Erciyes Üniversitesi

Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri

erdogangokturk77@gmail.com

Özet

Doğanın bir parçası olan insan kendi yaşam evrenini oluştururken hayatın/kültürün içerisinde farklı öğretilerle ve inançlarla kendini inşa eder. İnsan kendi varoluşunu anlamlı kılacak ahlaki değer yargılarını toplumun bir parçası olarak zaman içerisinde kazanır. Müzik de bu değer kalıplarını şekillendirmede, mutlak bir dinlenme aracı olmanın ötesinde, etkin bir eğitim aracıdır. Müzik, bireylerin hem iç dünyalarına hem de yaşam algılarına hitap ederek, zihinlerde ve kalplerde doğrudan ya da dolaylı bazı ahlaki ya da gayri ahlaki duygular oluşturur ve daha önemlisi, insan tabiatındaki yerleşik ahlaki duygu ve ilkelerin pekiştirilmesine hizmet eder. Yaşamını Türk milli kültürüne adanmış biri olarak Barış Manço, gerek sanatçı kimliği gerekse müzikal icra ve ifade biçimi ile Türk toplumunda ve müziğinde önemli bir boşluğu doldurmuştur. Bir dönemin adam olacak çocuklarını yetiştirmiş, yaptığı müzikler ve televizyon programları ile yediden yetmiş yediye herkese hitap etmiştir. Onun didaktik şarkıdaki erdemli insan modeli, önemini hiçbir zaman yitirmeyecek şarkılarında ustaca işlenmiştir. Bu bildiride Barış Manço şarkılarının eğitsel ve öğretimsel unsurları üzerinde durularak, sanatçının eserleri ile topluma iletmek ve öğretmek istediği evrensel ahlak anlayışı incelenecektir. Çalışmanın yöntemini yazılı ve görsel kaynaklardan elde edilen bulgular oluşturmaktadır. Bu kapsamda sanatçının toplamda 5 adet şarkısı incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Müzik Kültürü, Barış Manço, Didaktik Şarkılar.

SIGNIFICANCE AND FUNCTION OF MUSIC IN MORAL EDUCATION, THE SIMPLE OF BARIŞ MANÇO

Abstract

While human beings, as a part of nature, form their life settings, they build themselves through different doctrines and beliefs from the life/culture they are involved. Human beings, as a part of society, gain code of ethics making their own existence meaningful in the course of time. Music is also an effective educational tool beyond being an absolute listening tool to shape these value patterns. Music creates some ethical and nonethical emotions on the minds and hearts directly or indirectly by appealing to both inner worlds and life sense of individuals, and more importantly it serves to strengthen the permanent conscience and moral principles in human nature. BarışManço, as a person dedicating his life to Turkish national culture, filled an important gap in Turkish society and music with bothhis artistic identity and, musical rendering and expression style. He brought whizz-kids of a period up and addressed all the world and his wife through the music and television programs he made. Virtuous human model in his didactic songs are crafted masterfully in his songs that will never lose their significance. This paper will examinethe universal moral sentiment the artist desires to deliver to and teach to society with his works by pointing educational and doctrinal elements of BarışManço's songs up. The method of the study is comprised of the findings obtained from written and visual resources. 5 of the artist's songs in totalare examined in this context.

Key Words: Musical Culture, Barış Manço, Didactic Songs.

GİRİŞ

Edebiyatta ve farklı sanat kollarında olduğu gibi müzikler de bir milletin ulusal kültür aktarımına öncülük eden unsurlar mevcuttur. Bir ülke ve ulusu için bu denli önemli nitelikler taşıyabilen müzik, elbette ki yaşatıldığı toplumun tarihsel, kültürel ve ahlaki geleneklerini de içinde barındıracak özelliklere de sahip olmalıdır. Müzik, kültür ve toplum ilişkisi düşünüldüğünde, toplumların gelenek içerisinde ürettikleri ve nesilden nesile aktararak gelen müzikler, o toplumun örfünü âdetini, içerisindeki bireylerin insani yönlerini ve o kültürün sahip olduğu genel ahlâk¹ anlayışını kavrayabilmek hususunda bizlere önemli ipuçları sunmaktadır. Bu anlamda Konfiçyus'a atfedilen ve müzikle toplumsal ahlâk arasındaki ilişkiye vurgu yapan bir söz vardır; *"bir ülkenin doğru yönetilip yönetilmediğini, ahlak açısından yüceltilip yüceltilmediğini anlamak istiyorsanız o ülkenin musikisini dinleyin, müzik devlet kurar devlet yıkar."* (MEB, 1998: 31).

Her toplumda ilişkileri düzenleyen belli ahlâki kurallar vardır. Bu kurallar toplumdan topluma değişiklik gösterse de evrensel olarak kabul görmüş, iyilik, doğruluk, dürüstlük ve adalet gibi erdemlere işaret etmektedir. Müziğin ifade ve iletişim yönü düşünüldüğünde insanlar üzerindeki bir yaşam felsefesi oluşturduğu gerçeği elbetteki kaçınılmazdır. Toplumsal değer yargılarının giderek anlamsızlaştırıldığı ve insani ilişkilerin azaldığı günümüz dünyasında, özellikle popüler müziklerin toplumun neredeyse her katmanını etkisi altına alan ve toplumları adeta ahlaki bir çöküntüye sürükleyen, cinsellik, saldırganlık ve şiddet içerikli şarkı sözleri ve klipleri de tartışılmaya devam etmektedir.

Türk milli eğitim sistemi içerisindeki temel amaç ve ilkelerden ise şu şekilde bahsedilir; "Eğitimin her basamağında ve her türlü eğitim etkinliğinde, Türk ulusunun ahâk ve kültürünün korunup geliştirilmesine ve benimsenmiş ahâki, manevi ve kültürel değerlerin öğretilmesine önem verilir" (<http://www.mebnet.net/?q=node/18>). Uçan (1994), müziğin bir eğitim aracı olduğunu ve bireylere davranış kazandırmada çok önemli olduğunu altını çizmektedir. Bu çalışmada Türk müzik kültürüne yön vermiş ve müziği her zaman bir eğitim aracı olarak düşünmüş bir isim olarak Barış Manço'nun popüler müzikler içerisindeki yeri tespit edilerek, sanatçının şarkılarında özellikle vurguladığı ahlâki konular üzerinden değerlendirmeler yapılacak ve eserlerinde vurguladığı insan modelleri üzerinde durulacaktır. Buradan hareketle Barış Manço'nun eserleri ile çizdiği insan profilleri üzerinde düşünmek topluma bir rol model olarak tanıtmak amaçlanmaktadır.

Müzikte Duygu Söylemi

Kişisel ilintiler taşıyan ya da eğlendirici yönü olan sözler müzik yoluyla iletildiğinde, bazen müziğin fiziksel ve duygusal çekiciliğinden de baskın çıkarak, çoğu zaman dinleyicilerin odak noktası haline gelir. Müzik, sözü dinleyicinin beyninin içine gönderen bir ritmik söz-iletme aracı olarak görülebilir (Lull, 2000).

Gerek pop müzik olsun gerekse arabesk müzik olsun, bu türden popüler müziklerin temel dayanağı sözel örgüdür. Konu olarak genellikle arabeskte sürekli aşağı yönde giden duygu söylemleri vardır. Güçsüzlük, çaresizlik, acizlik ve kaderci bir kabullenmişlik arabeskin genel konuları arasındadır (Stokes, 2012). Pop müzikte ise genel durum; içerik söylemi ve soundlarla biraz farklılaşmakla birlikte, cinsellik ve saldırganlık konularını, sıradan ve gündelik aşk ilişkilerini vurgulayan sözel örgüsü ile karşımıza başka bir rol model sunmakta.. "Popüler müzik türlerinin büyük çoğunluğunun sözleri olan şarkılardan oluştuğu ve bu şarkı sözlerinin üretim ve tüketim aşamalarında önemli bir iletişim metni işlevi gördüğü aşikârdır." (Erol, 2005: 179). Müzik eleştirmenlerinden Kâhyaoğlu, pop müzik için; "...o yalnızca bir müzik tarzı değil, bir kültür olarak artık kent merkezli gündelik hayatın, gündelik duyarlılıkların, yaşam biçiminin yani topyekûn tüm kültürel yeniden biçimlenişin kopmaz parçası." (2010: 223). Popüler müziklerin yaygınlığı, dinleyici kitlesi ve kitle iletişim araçları ile cazibeli sunumu tüm dünyada ve ülkemizde ciddi bir fenomen oluşturmuş durumdadır. Her an her yerde bizlerin hayatına kolayca girebilen müzik, özellikle genç dinleyicilerine hitap edecek tarzda hazırlanıp sunulan haliyle sosyal ve kişisel yaşamımızda büyük bir yer teşkil etmektedir. Bir kitle kültürü olarak adlandırılan popüler müzikler, içerisindeki konu ve temalarla dinleyicilere doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim halindedir.

¹ Ahlâk; "Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları, aktöre, sağıtöre." (Türk Dil Kurumu).

Günümüzde insanlara bir kimlik ve rol modelleri sunan, gün geçtikçe sığ söylemlerle kısır bir döngüde devam eden bazı popüler müzik formları, genç yaşlı toplumun her tabanından insanlara belirli yaşam kalıpları sunmaktadır. Özellikle söz temalı popüler müzikler, içerisinde barındırdığı sözel metin ile bizlerle doğrudan iletişime geçmektedir. Çünkü şarkıcının iletmek istediği mesaj (eğer öyle bir kaygı taşıyor ise) onun hedef kitlesini oluşturan ortalama bir dinleyici grubu üzerinde doğrudan sözel örgü sayesinde daha kolay ve anlaşılır hale gelmektedir. Akdoğan bu konuda şu tespitlerde bulunmuştur; Özellikle müzik alanında sanat konusu daha çok gündeme gelmekte, adı ne olursa olsun bütün dejenere müzikler yaygınlaştığı ölçüde aynı zamanda bir neden haline dönüşebilir. Bu kalitesizliğe alışan halkın talebi, bu müzik piyasasının özendirici bir nedeni olur ve bu kapalı çevrim bir yerden kırılmazsa, böylece sürüp gider (2001: 223).

Ülkemizde özellikle 1980 sonrası dönemde bir çok alanda olduğu gibi müzikte de giderek bir kültürden kopuş söz konusu idi. Bu kendisini 1990 lara kadar arabesk ve fantezi ile 1990 sonrası ise pop müzik ile gösterdi. Bahsi geçen 20 yıl Türk müziği için yeni bir dönemin sinyalleri. Dönemin hakim müzikleri gelenekten yoksun, müzikal olarak yozlaşmış ve içerik olarak sürekli aşağı yönde bir ivme çizen aşırı duygusal söylemlere sahipti. İşte bu noktada çalışmanın da iskeletini oluşturan, 1960-1999 yıllarında Türk müziğine damga vuran, sanat yaşamı boyunca sanatçı kimliğinden ve sorumluluğundan taviz vermeyen, müziği adeta bir eğitim ve iletişim aracı olarak kullanan Barış Manço'nun önemi belirlemektedir.

Barış Manço'nun Sanatçı Kimliği Üzerine

Barış Manço modern bir Evliya Çelebi ve aynı zamanda ozanlık geleneğimizi devam ettiren çağdaş bir Türk ozanıydı. Kıyafetleriyle ve uzun saçlarıyla bildiğimiz âşıklardan çok farklıydı. Onun elinde kopuz değil gitar vardı. Buna rağmen insanlara Türkülerimizi ve türkü formundaki şarkılarını sevdiriyor, arı Türkçesi, şarkılarında kullandığı atasözleri ve deyimleri ile insanlığa mesajlar veriyordu. "Barış der ki" diye başlayan dörtlüklerinde bir Karacaoğlan, bir Dadaloğlu oluveriyor, sevgiyi, güzel ahlâkı, doğruluğu ve dürüstlüğü, hoşgörüyü anlatan sanatı ile kâh Yunus Emre kâh Mevlana oluveriyordu. O bizlere manevi değerlerimize saygıyı geleneksel değerlerimize bağlılığı hatırlattı hep. Barış Manço geçmişten aldığı bu mirası kendi ifadeleri ile şöyle aktarmaktadır; *...ben dedelerimden ne miras almışsam onu bir kendi potamda eritip bu aynadan çıkartıp karşı aynaya atıyorum. Karşı aynada da iyi karşılıyor. Sağ olsunlar Allah razı olsun. Ve tekrar bana yansıyor. Aynalar arası bir yansıma adeta...*" (TRT 1, 1991). Onun eserleri ve hakkında yapılan araştırmalardan² da anlaşılacağı üzere eserlerinde Türk kültürü üzerinden halk hikâyeciliği anlatma geleneğini çağdaş bir çizgide sürdürmüştür. Tolstoy'a göre *"sanatçı eğer olayları gördüğü gibi aktarırsa, kötülüğün tahakkümüne girmiş olacaktır. Önemli olan, meseleleri papağan misali, olduğu gibi anlatmak değildir. Sanatçı, gerçekleri mutlaka olduğu gibi anlatmayı hedef kılırsa, çözüm yolu bulamayacak, kendisini kötülüğün kollarına bırakıverecektir. Bu yüzden sanatçı, meselelerin ahlaki yönden nasıl değerlendirilmesi gerektiğini anlatmakla yükümlüdür."* (Akt: Akdoğan, 2001). Barış Manço, gerek müzisyen kimliği gerekse yaptığı t.v. programları ile eğitici ve öğretici birçok meseleyi âdeta bir öğretmen edası işlemiş, aynı zamanda gelenek içerisinde gelen Türk kültürüne ait otantik halk motiflerini şarkılarının içerisine ustaca yedirmeyi başarmıştır. Barış Manço tüm bunları yaparken kendi ifadesi ile müziği bir araç olarak kullandığını ve kendi yaşam felsefesini insanlara anlatmakta bir ifade aracı olarak görmüştür.

² İlgili çalışmalar için bkz;

Özkul Çobanoğlu, (2000). "Barış Manço Araştırmalarının Önemi ve Yöntemi Üzerine Tespitler", *Milli Folklor Dergisi*, 12 (46) s.40-46.

Havva Emre, (2013). "Kültürün Değişimi ve Dönüşümü Bağlamında Ozan-Baksı Geleneğinden Çağdaş Türk Ozanlığına Geçiş Süreci", *Bilim ve Kültür Dergisi*, 1(1), s.55-72.

Birgül Yangın, *Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço*, Akçağ Yayınları: İstanbul 2002.

Hulusi Tunca, "Uzun Saçlı Dev Adam" Epsilon Yayınları: İstanbul 2005.

YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda yazılı ve görsel materyaller taranarak konu kapsamında betimsel değerlendirmeler yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmaya konu olan sanatçının şarkıları, video klipleri, hakkında yazılan kitap ve makaleler araştırmacının literatür kısmını oluşturmaktadır. Çalışmada yer alan şarkı sözleri metin olarak düşünülmüş ve içeriğindeki sözel kodlar temalara dönüştürülerek incelenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini, Barış Manço'nun kayda aldığı Türkçe albümler oluşturmakla birlikte, konu kapsamında sanatçının farklı dönem ve albümlerinden seçilen, söz ve müziği kendisine ait olan 5 adet eseri incelenmiştir.

BULGULAR

Barış Manço'nun sanat yaşamı boyunca 200'e yakın şarkı kayda aldığı ve bunların 93 tanesinin söz ve müziğinin kendisine ait olduğu bilinmektedir (Yangın, 2002: 58-75). Bu kapsamda araştırmaya konu oluşturan eserleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Barış Manço'nun çalışma kapsamında seçilen albüm ve eserleri

Eser Adı	Albüm	Yıl
Halil İbrahim sofrası	Etağfurullah ne haddimize	(1983)
Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	Değmesin yağlı boya	(1987)
Dıral Dedenin düdüğü	Mega Manço	(1992)
Eğri Büğrü	24 Ayar	(1985)
Kazma	Etağfurullah ne haddimize	(1983)

Barış Manço Eserlerindeki Ahlâk Konulu Temalar

Halil İbrahim sofrası: Haddini bilmek, kem söz söylememek, başkasının namusuna bakmamak, nefsine hakim olmak, paraya pula tamah etmemek, ahlak yoksunu insanlara önem vermemek.

Sarı çizmeli Mehmet ağa: Yoksulları beslemek, öksüzleri sevindirmek, dünyanın fani olduğunu ve dünya malına çok fazla önem vermemek.

Dıral Dede'nin düdüğü: Helal kazanç, paylaşmak, gariplerin düşünmek ve yardım etmek.

Eğri Eğri: Tüm insanlara farklılıklarından dolayı saygı duymak, insanların genel değerlerine saygı duymak, tüm inançlara saygı göstermek ve kişinin doğru bildiği yoldan uzaklaşmaması.

Kazma: Namus, şeref, onur ve en önemlisi de helal kazanç. Kişi bir çok dünya nimetine sahip olsa da, iki cihanda da rahat yaşamak için doğru ve dürüstlük çizgisinde helal kazanç ile hayatını sürdürmesi gerekliliği.

Görüldüğü üzere sanatçı eserlerinde sürekli ahlâki konular üzerine vurgu yapmakta ve insanların bu değerler etrafında birleşmesinin önemini anlatmaktadır. Sanatçı eserlerinde bir olay, hikaye anlatır. Bu hikayenin sonunda da "şöyle yaparsan böyle olur" gibi açık ve anlaşılır çıkarımlar sunar. Helal kazancın ve dürüstlüğün, insanı mutluluğa götüreceğini söyleyen sanatçı, eserlerinde kullandığı metaforlar ile de iletmek istediği mesajları etkili bir dille anlatma yoluna gitmiştir. Seçilen şarkı ve albüm isimlerine bakıldığında bu metaforlar daha net anlaşılabilir. Bu anlamda eserleri hem kolay anlaşılır olmakla birlikte anlam ve kavram yönünden de zengin bir içeriğe kavuşmuştur. Bazen hiciv bazen gerçeklik bazen de benzetmelerle eserlerini dile getiren Barış Manço genellikle eserlerinin son dörtlüğünde, vermek istediği mesajın özetini çözüme kavuşturmuş ve çağdaş bir ozan edasıyla Barış der... diyerek kendi mahlasını kullanmıştır. Eserlerinde en dikkat çeken yönlerden biri ise sanatçının şarkılarında atasözü ve deyimleri çok sık kullanmasıdır. Sanatçının eserleride toplamda 428 deyim, 49 atasözü geçmektedir (Yangın, 2002). Bilindiği üzere atasözü ve deyimler bizlere ahlaki yönden önemli çıkarımlar sunmakta öğütler vermektedir. Kısa fakat anlam dolu içeriğe sahip olan bu özlü sözler, Barış Manço'nun

şarkılarında müzikal bir dille ifade edilmiş ve şarkılarındaki sözel kurgunun da bir anlamda iskeletini oluşturmuştur.

Barış Manço'nun duyarlı sanatçı kimliği ile içinde yaşadığı toplumun değerleri ve bu değerlerin giderek yok olmasına karşın bizlere söylemeye çalıştığı ve sıklıkla vurgu yaptığı "*helal kazanan, doğruluğu seçen, dürüst davranan, paylaşmayı ve insanlara yardım etmeyi seven, geleneksel değerlere önem veren*" insan modelleri, eserlerinde ustalıkla işlenmiştir. Barış Manço söz konusu eserlerinde müziğin temsil ve ifade gücünü kullanarak, şarkılarında eğitsel ve öğretisel birçok meseleye 7'den 70'e herkesin anlayacağı sade bir üslupla değinmiştir. Barış Manço eserlerinde, "*insanoğlu haddin bilir kem söz söylemez iken, elalemin namusuna yan gözle bakmaz iken...*" sözü Anadolu Bektaşî geleneğinde de çok önemli bir yer tutmaktadır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin³ "*eline beline diline sahip ol*" sözü Barış Manço eserlerinde "*kem söz söylememek, elalemin namusuna yan gözle bakmamak ve helal kazanmak*" olarak geçmekte ve Anadolu'nun bu kadim bilgeliğine ustaca atıfta bulunmaktadır.

Aşağıda Barış Manço'nun üzerinde durulan söz konusu eserleri metinsel olarak verilmiştir.

Halil İbrahim Sofrası

İnsanoğlu haddin bilir kem söz söylemez iken,
Elalemin namusuna ya gözle bakmaz iken
Bir sofraya kurulmuş ki Halil İbrahim adına,
Ortada bir tencere boş mu dolu mu bilen yok
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Daha çatal kaşık bıçak icat edilmemişken, İsmail'e inen koç kurban edilmemişken
Bir kavga başlamış ki nasip kısmet uğruna, kapağı ver kulbu al kurbanı hiç soran yok
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Yıllardır sürüp giden bir pay alma çabası, topu topu bir dilim kuru ekmek kavgası
Bazen durur bakarım bu ibret tablosuna, kimi tatlı peşinde kiminirse tuzu yok
Buyurun dostlar buyurun Halil İbrahim sofrasına
Alın açık gözü toklar otursunlar baş köşeye, kula kulluk edenlerse ömür boyu taş döşeye
Nefsine hâkim olursan kurulursun tahtına, çala kaşık saldırırsan ne çıkarsa bahtına
Halat gibi bileğiyle yayla gibi yüreğiyle, çoluk çocuk geçinirim haram nedir bilmeyenler
Buyurun sizde buyurun, buyurun dostlar buyurun,
Barış der her bir yanın altın gümüş taş olsa
Dalkavuklar etrafında el pençe divan dursa, sapa kulpa kabağa itibar etme dostum
İçi boş tencerenin bu sofrada yeri yok, para pula ihtişama aldanıp kanma dostum
İçi boş insanların bu dünyada yeri yok.

Yaz Dostum

Yaz dostum güzel sevmeyene adam denir mi,
Yaz dostum selam almayana yiğit denir mi
Yaz dostum altı üstü beş metrelik bez için
Yaz dostum boşa geçmiş ömre yaşam denir mi?
Yaz tahtaya bir daha tut defteri kitabı
Sarı çizmeli mehmet ağa bir gün öder hesabı
Yaz dostum yoksul görsen besle kaymak bal ile
Yaz dostum garipleri giydir ipek şal ile
Yaz dostum öksüz görsen sar kanadın kolunu
Yaz dostum kimse göçmez bu dünyadan mal ile
Yaz tahtaya bir daha tut defteri kitabı
Sarı çizmeli mehmet ağa bir gün öder hesabı
Yaz dostum barış söyler kendi bir ders alır mı?
Yaz dostum su üstüne yazı yazsan kalır mı?

³ Hacı Bektaş-ı Veli (1209-1271); Bektaşîlik Tarikatının isim babası, Türk Mutasavvıfı.

Yaz dostum bir dünya ki haklı haksız karışmış
Yaz dostum boşa koysan dolmaz dolusu alır mı?
Yaz tahtaya bir daha tut defteri kitabı
Sarı çizmeli mehmet ağa bir gün öder hesabı

Dıral Dede'nin düdüğü

Hele destur maaşallah bu ne bolluk böyle
Hele destur helalinden kazandıysan söyle
Hele destur gözümüz yok Allah daha çok versin
Ama paylaş gel beni dinle, paylaşırsan savaba girersin
Aç gözünü daha vakit erken gör şeytanın gör dediğini
Bir kulak ver de dinle sağır sultanın duyduğunu
Sen öyle deve kuşu gibi şaşkın şaşkın bakınırken
Bir gün duyarsın elbet Dıral Dede'nin düdüğünü
Hele destur maaşallah bu ne iştah böyle
Hele destur yetim hakkı yemedin mi söyle
Hele destur gözümüz yok afiyet şeker olsun
Ama paylaş gel beni dinle ardından herkes dua etsin
Aç gözünü daha vakit erken gör şeytanın gör dediğini
Bir kulak ver de dinle sağır sultanın duyduğunu
Sen öyle deve kuşu gibi şaşkın şaşkın bakınırken
Bir gün duyarsın elbet Dıral Dede'nin düdüğünü
Hele destur maaşallah bu ne kudret böyle
Hele destur zayıfları ezmedin mi söyle
Hele destur gözümüz yok Allah daha iyi etsin
Ama paylaş gel beni dinle ardından herkes dua etsin
Aç gözünü daha vakit erken gör şeytanın gör dediğini
Bir kulak ver de dinle sağır sultanın duyduğunu
Sen öyle deve kuşu gibi şaşkın şaşkın bakınırken
Bir gün duyarsın elbet Dıral Dede'nin düdüğünü

Kazma

Selam büyükler merhaba çocuklar, bu akşam size yeni bir öyküm var
Dilim sürçerse kusura bakmayın, bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var
Diyeceğim o ki kişi yetinmeli, yaşam dediğin kısacık bir çizgi
Namus şeref onur hepsi güzel ama, en önemlisi helal alın teri
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersin,
Kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen,
Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama
Gün gelir sapın ucuna olursun balta
En güzel pilav dimyatta pişer, yanında hoşaf ne güzel gider
Sen yan gelip yatar karnın guruldarken, evdeki bulgur herkese yeter
Şam ipeğinden urba giysen bile zemzem suyuyla yıkansan bile
Dünya ahret keyif sürmek için, mutlak dökmeli helal alinteri
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersin,
Kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen,
Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama
Gün gelir sapın ucuna olursun balta
İnsanın bir kez ters gitmesin işi, muhallebi yerken kırılır dişi
Kazma olmaya özenmeyin dostlar, alın teriyle kazanan en mutlu kişi
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersin,
Kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen,
Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın ama
Gün gelir sapın ucuna olursun balta

Eğri Büğrü

Bana yolun seç diyorlar, bozuk yolu seçer miyim, Eğri eğri doğru doğru
Seçemezsen geç diyorlar ben yolumdan geçer miyim? Eğri eğri doğru doğru
Kimi batı kimi doğu, kuzey güney hepsi doğru, kim seçer ki bozuk yolu
Eğri eğri doğru doğru, benim yolum bana doğru, hiç yolumdan döner miyim?
Bana yarin seç diyorlar, vefasız yar seçer miyim? Eğri eğri doğru doğru
Seçemezsen geç diyorlar geç desen de geçer miyim? Eğri eğri doğru doğru
Kimi tatlı buğday tenli kimi mahur dudu dilli
Kimi esmer nokta benli, eğri eğri doğru doğru,
Ben bulmuşum nazlı yarı geç desen de geçer miyim
Eğri eğri doğru doğru, eğri büğrü ama yine de doğru
Sevdiğini al diyorlar alsam bile yar yeter mi? Eğri eğri doğru doğru
Var yoluna git diyorlar bir yol ile iş biter mi? Eğri eğri doğru doğru
Bir karış da toprak gerek üstüne de kuru malı Eğri eğri doğru doğru
Barış demek toprak demek ben kendimi verir miyim? Eğri büğrü ama yine de doğru

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kendi öz kültüründen beslenen ancak çağın gerektirdiği teknolojik, bilimsel gelişmelerden de mümkün olduğunca faydalanan, geleneksel değerlere bağlı bir nesil yetiştirmek ancak ve ancak ahlâki yönden kendisini geliştirmiş, insanî değerleri yüksek, dürüst bireyler yetiştirekten geçer. Bu anlamda tarihten, edebiyattan, folklörlere ve pozitif bilimlerden beslenen ahlâklı insan modellerini topluma sunmak, sanatın ve müziğin etkin ifade gücü ile mümkündür. Günümüzde neredeyse tamamen ticari kaygılarla oluşturulan bir çok müzik türü, bu tür temalardan yoksun olduğu ve içeriklerinin çoğunlukla sıradan aşk ilişkilerini yahut terkedilmişliği, çaresizliği işlediği düşünüldüğünde, Barış Manço'nun Türk müziği ve toplumu için nasıl bir anlam ifade ettiği daha net anlaşılabilir. Bu anlamda sanatçının eserleri hem müzisyenler, hem eğitimciler, hem de müzik bilimi ile uğraşan musikîşinastlar için irdelenmesi ve genel eğitim anlayışı içerisinde bir rol model oluşturulabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Sanatçının gerek eserlerinde gerekse video kliplerinde eğitici ve öğretici unsurları çağının modern müzikal teknolojileri ile harmanlayarak kendi kültüründen motif ve simgelerle etkin bir dille açıkladığı, özellikle de genç dinleyicilerine doğruluk, dürüstlük ve helal kazanç gibi erdemleri iletmeye çalıştığı eserleri, Barış Manço'yu çağının Mevlana'sı, Evliya Çelebi'si, Karacaoğlan'ı, Aşık Veysel'i yapmayı başarmıştır. Yapıtlarıyla geçmişten geleceğe uzun bir köprü kurmuş olan Barış Manço kendi serüvenini kısaca Trt'de yayınlanan (1991) bir röportajında şu cümlelerle açıklamıştır; *"insan öncelikle aldığı nefesin hakkını vermeli diye düşünüyorum...Barış Manço diye bir adam varmış, bir şeyler çalar söylemiş, anlatmış sağ olsun dinleyenleri de varmış. Sonuçta ne olacak? Bâki kalan bu kubbede hoş bir seda imiş derlerse torunlarım çok mutlu olurlar."* (<https://www.youtube.com/watch?v=Lsve5KwxGOA>).

Not: Bu çalışma 06-08 Kasım 2014 tarihlerinde Antalya'da 22 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "3rd World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS-2014"de bildiri olarak sunulmuş olup, JRET Bilim Kurulu hakemleri tarafından değerlendirilerek bu sayıda yayınlanmasına karar verilmiştir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, B., (2001). Sanat, Sanatçı, Sanat Eseri ve Ahlak <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/756/9661.pdf>

Çobanoğlu, Ö., (Summer 2000). *"Barış Manço Araştırmalarının Önemi ve Yöntemi Üzerine Tespitler"*, Milli Folklor Dergisi, sayı: 12 (46), 40-46

Emre, H., (Ocak 2013) “*Kültürün değişimi ve Dönüşümü Bağlamında Ozan-Baksı Geleneğinden Çağdaş Bir Ozanlığa Geçiş Süreci*”, Bilim ve Kültür Dergisi, 1 (1), 55-72.

Erol, A., (2005) *Popüler Müziği Anlamak: Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Hacı Bektaş Veli. http://tr.wikipedia.org/wiki/Hac%C4%B1_Bekta%C5%9F-%C4%B1_Veli (10.10.2014 Tarihinde Erişildi)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5462298bd06de0.33914699 (08.10.2014 Tarihinde Erişildi)

<https://www.youtube.com/watch?v=Tvsi2ghrZz0> (07.10.2014 Tarihinde Erişildi)

<https://www.youtube.com/watch?v=0Qys21nzXR0> (07.10.2014 Tarihinde Erişildi)

<https://www.youtube.com/watch?v=gX58ooxwhzQ> (07.10.2014 Tarihinde Erişildi)

https://www.youtube.com/watch?v=vAcoa_cYqzc (07.10.2014 Tarihinde Erişildi)

<https://www.youtube.com/watch?v=Dlp0FdBYubw> (07.10.2014 Tarihinde Erişildi)

Kahyaoğlu, O., (2010), *Caz'dan Pop'a*. İstanbul: Everest Yayınları.

Konfüçyus (1998). Büyük Bilgi. *Müzik Hakkında Notlar*. Muhaddere N. Özerdim (Çev.) MEB. Basımevi, s.30-31-32

Lull, J., (2000), *Popüler Müzik ve İletişim*. (Çev. Tuğba İblağ), Çivi Yazıları.

Milli Eğitim Bakanlığı Müfredatı. *Eğitimin Amaçları*, Madde 12.
<http://www.mebnet.net/?q=node/18> (11.01.2014 Tarihinde Erişildi)

Stokes, M., (2012), *Türkiye'de Arabesk Olayı*. İstanbul: İletişim Yayınları.

TRT 1, Grafik Programı, (1991). <https://www.youtube.com/watch?v=Lsve5KwxGOA> (01.11.2014 Tarihinde Erişildi)

Tunca, H., (2005) *Barış Manço:Uzun Saçlı Dev Adam*. İstanbul: Epsilon Yayınları

Uçan, A., (1994). *Müzik Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Yangın, B., (2002), *Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço*. İstanbul: Akçağ Yayınları.